

Αρ. Φακ.: ΑΥΤ. 6/2021

Τοποθέτηση
Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
αναφορικά με τον σεβασμό της θρησκευτικής ελευθερίας και της
πολιτιστικής κληρονομιάς

Υπεύθυνος: Γιώργος Κακότας
Ερευνών Λειτουργός Μελίνα Τριγγίδου

Λευκωσία, 28 Απριλίου 2021

Εισαγωγή

Η παρούσα Τοποθέτηση γίνεται ενόψει τόσο της εορτής του Πάσχα όσο και της θρησκευτικής μουσουλμανικής εορτής νηστείας, γνωστή ως Ραμαζάνι, που λαμβάνουν χώρα ταυτόχρονα αυτήν την περίοδο, με αφορμή δε και το πρόσφατο περιστατικό βανδαλισμού του μουσουλμανικού τεμένους στην Επισκοπή.

Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από δημοσιεύματα, το βράδυ της 24^{ης} Μαρτίου 2021, άγνωστοι έγραψαν στην πρόσοψη του τεμένους απειλητικά συνθήματα προς άτομα Τουρκικής καταγωγής και ζωγράφισαν εθνικά σύμβολα.

Αφορμή αποτέλεσαν συνάμα και άλλες τέτοιες ενέργειες που είδαν το φως της δημοσιότητας, όπως η πραγματοποίηση, στις 20 Μαρτίου 2021, πάρτι στο μοναδικό Αρμένικο Μοναστήρι στην Κύπρο (Sourp Magar Monastery) που βρίσκεται στον Πενταδάκτυλο¹, ενώ στο παρελθόν, υπήρξαν και πάλι σε περιοχές που δεν ασκείται αποτελεσματικός έλεγχος από τη Δημοκρατία και άλλες πράξεις βεβήλωσης εκκλησιών (και μοναστηριών) ή χρήσης τους για άλλους σκοπούς, όπως για παράδειγμα η κλοπή των θυρών του αναστηλωμένου μοναστηριού του Αγίου Παντελεήμονα στην Μύρτου² και η διοργάνωση παζαριού μέσα στην εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στο Λεκόνοικο, τον Δεκέμβριο του 2020.³

Παρότι, δε, τα τελευταία αναφερόμενα περιστατικά όπως προαναφέρθηκε δεν έλαβαν χώρα σε περιοχές που ασκείται αποτελεσματικός έλεγχος από τη Δημοκρατία εντούτοις έγιναν στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας σε χώρους λατρείας, τα οποία αποτελούν συνάμα ιστορικά μνημεία της Κύπρου και μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς.

¹ <https://in-cyprus.philenews.com/cyprus-religious-leaders-condemn-use-of-armenian-monastery-of-st-magar-for-a-techno-party/>

² <https://www.kathimerini.com.cy/gr/politismos/klapikan-oi-portes-sti-moni-toy-agioy-panteleimona-tis-myrtoy>

³ <https://www.alphanews.live/cyprus/binteo-diorganosan-pazari-se-ekklisia-sto-katehomeno-leykonoiko>

Η παρέμβασή μου αυτή, γίνεται υπό την ιδιότητά μου ως Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων (**Equality Body**) και ως Εθνική Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (**NHRI**) ενόψει του ότι, ενέργειες που στρέφονται κατά χώρων λατρείας οποιασδήποτε θρησκείας, συνιστούν, προφανώς, πράξεις που προσβάλλουν την θρησκευτική ελευθερία αλλά και την ιστορική, και πολιτιστική κληρονομία.

Σκοπός της Τοποθέτησης είναι να υπενθυμίσει και να υπογραμμίσει την ανάγκη για σεβασμό του δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας η οποία περιλαμβάνει την διασφάλιση και στήριξη της ομαλής εκδήλωσης όλων των θρησκευτικών πεποιθήσεων, στα πλαίσια μίας σύγχρονης δημοκρατικής κοινωνίας και ειδικότερα στη Κυπριακή Δημοκρατία υπό φως των Θεμελιωδών Διατάξεων του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας (Άρθρα 1-5) όπου ρητά γίνεται αναφορά στις δυο κοινότητες και στις θρησκευτικές ομάδες.

Θρησκευτική ελευθερία

1. Το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας αποτελεί θεμελιώδες ατομικό δικαίωμα, το οποίο διασφαλίζεται τόσο από το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας όσο και από αριθμό διεθνών συνθηκών.
2. Η κατοχύρωση της θρησκευτικής ελευθερίας, ως έκφανση μιας προσωπικής και εσωτερικής ελευθερίας, περιέχεται σε διεθνή νομοθετικά κείμενα που αποτελούν τον πυρήνα του διεθνούς δικαίου προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του

Ανθρώπου,⁴ η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου⁵ και ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.⁶ .

3. Συγκεκριμένα, στην κυπριακή έννομη τάξη, το Άρθρο 18, παρ.1 έως 3 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας προνοεί ότι:

«...1. Έκαστος έχει το δικαίωμα ελευθερίας σκέψεως, συνειδήσεως και θρησκείας.»

2. Όλες οι θρησκείες, των οποίων τα δόγματα και οι ιεροτελεστίες δεν είναι μυστικές, είναι ελεύθερες.

3. Όλες οι θρησκείες είναι ίσες ενώπιον του νόμου. [...]»

4. Σύμφωνα με την παράγραφο 4 του πιο πάνω άρθρου, καθένας είναι ελεύθερος και έχει το δικαίωμα να πρεσβεύει και να εκδηλώνει τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις μέσω της λατρείας, διδασκαλίας, ασκήσεως ή τηρήσεων των τύπων είτε ατομικά είτε συλλογικά, κατ' ιδίαν ή δημόσια και να μεταβάλλει τη θρησκεία ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις.
5. Το δικαίωμα ελευθερίας σκέψεως, συνειδήσεως και θρησκείας υπόκειται μόνο σε περιορισμούς που κρίνονται αναγκαίοι για την δημόσια τάξη και ασφάλεια, την υγεία, τα δημόσια ήθη και για την προστασία των συνταγματικών δικαιωμάτων και ελευθεριών⁷.

⁴ Άρθρο 18.

⁵ Άρθρο 9 : Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

⁶ Άρθρο 10: Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

⁷ Άρθρο 18, εδάφιο 6 Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας

6. Βασική συναφώς προϋπόθεση, για την πραγμάτωση της ελευθερίας της θρησκευτικής συνείδησης είναι η ελευθερία εκδήλωσης της θρησκείας σε συγκεκριμένους λατρευτικούς χώρους. Συνυφασμένα, δε, με την ελευθερία άσκησης και εκδήλωσης της θρησκευτικής ελευθερίας είναι και το δικαίωμα συνάθροισης για θρησκευτικούς σκοπούς, το οποίο απολαμβάνουν όλοι οι διαμένοντες σε ένα δημοκρατικό κράτος.

Ποινικός Κώδικας

7. Το Μέρος IV του Ποινικού Κώδικα το οποίο αφορά σε αδικήματα που παραβιάζουν το κοινό, γενικά, περιλαμβάνει αριθμό διατάξεων (άρθρο 138-143) που αναφέρονται σε ποινικά αδικήματα συναφή με τη θρησκεία.
8. Ειδικότερα, το άρθρο 138 ποινικοποιεί την καταστροφή, ζημιά ή βεβήλωση τόπου λατρείας ή αντικειμένου που θεωρείται ιερό *«από οποιαδήποτε τάξη προσώπων με σκοπό ύβρισης με τέτοιο τρόπο της θρησκείας οποιασδήποτε τάξης προσώπων ή εν γνώσει του ότι τέτοιες πράξεις ενδέχεται να θεωρηθούν από ορισμένη τάξη προσώπων ως ύβριση της θρησκείας τους.»*.

Καταληκτικά Σχόλια

9. Εκφράζω, καταρχάς, τον προβληματισμό μου σε σχέση με τους βανδαλισμούς τόσο του μουσουλμανικού τεμένους στην Επισκοπή όσο και σε σχέση με κάθε ενέργεια βανδαλισμού και προσβολή οποιουδήποτε χώρου λατρείας, όπως το πάρτι στο Αρμένικο Μοναστήρι στην Κύπρο (Souyr Magar Monastery) που βρίσκεται στον Πενταδάκτυλο, αλλά και άλλες πράξεις βεβήλωσης εκκλησιών (και μοναστηριών) όπως η κλοπή των θυρών του αναστηλωμένου μοναστηριού του Αγίου Παντελεήμονα στην Μύρτου καθώς και η διοργάνωση

παζαριού μέσα στην εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στο Λεκόνοικο, τον Δεκέμβριο του 2020, οι οποίες είναι αναμφίβολα καταδικαστέες.

10. Η θρησκευτική ελευθερία , επιβάλλει την καλλιέργεια και εμπέδωση των αξιών του αλληλοσεβασμού της κάθε θρησκείας, της παράδοσης και της πολιτισμικής κληρονομιάς κάθε προσώπου ή ομάδας προσώπων, λαού ή κοινότητας .
11. Συναφώς, πέρα από το ισχυρό υφιστάμενο νομικό πλαίσιο προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, απαιτείται η συνέχιση και εντατικοποίηση δράσεων και πολιτικών, με στόχο την προώθηση και ουσιαστική εμπέδωση των πιο πάνω αρχών και αξιών αλληλοσεβασμού για την προστασία ατομικών δικαιωμάτων αλλά και της κοινωνίας ευρύτερα από πράξεις που ενδεχομένως δύνανται να καλλιεργήσουν έχθρα.
12. Το μήνυμα που, σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να δίνεται από την Πολιτεία, είναι η μηδενική ανοχή σε τέτοιας φύσεως ενέργειες που προσβάλλουν ατομικά δικαιώματα και διασαλεύουν την αρμονική συνύπαρξη ανθρώπων διαφορετικών εθνικοτήτων, εθνοτήτων, θρησκειών και παραδόσεων, αλλά και αδιαμφισβήτητα της αναγκαιότητας λήψης μέτρων για το σεβασμό της πολιτιστικής κληρονομιάς προς πάσα κατεύθυνση .

Μαρία Στυλιανού-Λοττίδη
Επίτροπος Διοικήσεως
και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησής των Διακρίσεων
Εθνική Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων